

Gyula és Lolánka.

Kölcsei elbeszélés.

Kölsői elbeszélés.

A nap ledönt a kék hegyek mögött
 A hold felől a hold az égbe jött.
 A napsugár felé sötétedik,
 Kelet felől világ seregkedik.
 Halavány arccal kél az esti hold,
 A táj mindenfelé csendes, kihalt;
 Sugárait bágyadtan fönja fűt-
 É felhőnyál, mely oly regényi fűt.

Amott fehér hársaknak álmanak,
 Közöttük van a földesúri lak;
 Biztosság az erdő, liget
 Mindezen, mi e tájon foglalt helyet.
 Kertek, kertje minden úri fűt,
 Erdője, földje, pénzes minden ép.
 Van mindene, a mit hív ~~hív~~ hívtak.
 Mégis legnebb — lánya sűt Jolán!

Jolánka fűt is bajló, milyent
 Az isten csak jó kedvében terem;
 A barna szem s a pirossal teljes arc.
 Székre két ifjú kebelben havar,
 Látálok — e a rózsát hajnalát,
 Pirossal vezítve égnek bíborát?
 Afürvén arcrán ily sűt lángok,
 Ohyan völd, miát az isten angyalát!

A lány kerél sok ifjúkerél miát,
 De Jolán fűt más ifjúra vár...
 Egy köznemes ifjú a kedves,
 * Szívvel vagya ő is mindene.
 Erődy Pál — a delyfő is neve —
 A delyreg ifjú ellen van fűt...
 Erődy lánya könyves nem ad —
 Ha még Jolánka sűtve is hasad...

Ne is reméld soha, hogy ~~megj~~ ^{lám} Gyula
 "Szívvel és karokkal lesz uva;
 Mert még a garday sűt Erődy él;
 Nem én leányon koldus fajzati!"
 Ekkep felül Erődy mérgezen,
 Midőn lánya kért: ~~hív~~ ^{hív} hívtak...
 Jolánka nem bír fájt érezen
 Uralkodni könnyel hullat fűt.

Midőn indul rózsás kertjébe le,
 A hold a kert illattal van tele:
 A kertajtónál álldogál öreg
 Kertészre, kit ekkep róltak meg:
 "András! ma este jönni fog Gyulám,
 Kellátanom sem ~~szabad~~ - monda' apám —
 "Jönni fog eszend kersembe át,
 Ölelni utajára szeretöm!"

Fűt rózsát pisellva Andrásnak Jolán...
 "Szívvel és karokkal lesz uva!"
 Ezt gondolta András kerti legény
 La sűt Jolánka most a kertbe men.
 "A kert mi fűt, virággal illatos,
 A kékre festett ég mi csillagos!!
 Csak fűt s leltem van buval tele
 Tavafé helyed ex életem tele!"

Fűt fájt gondolatokkal járt Jolán
 A kert virágtól közt... De ah Jolán
 Gyulám közt, hallom lép sekerjét...
 Elmordom én leltemmel mely baját?
 A kert homályos öveinyi körött
 Nagas sudár ifjú feléje jött.
 "H!" ~~hív~~ ^{hív} hívtak el Jolánkat ajkunt,
 Melyen Gyulának hajnala virul.

„Te estél!... Drága kedvesem Jolán,
Miert vagy te oly bús és halavány?
Kegyetlen atyád kínzott megint...
Feledjed el, légy vig!... én vagyok itt...!
Jolán ekkor xokagne ráborul
És könnye répmódra ríja hull.
„Ne síj egyetlen időm s életem!
Minden könnyed méreg pohár ^{velem} ^{kezem}!”

Jolánka könnye végre csillag.
Gyulának elmoud minden komorán,
Elmondja neki, hogy minden remény:
„Egymásé nem lesim!... ~~De~~ ^{De} ^{eremen}
Ez sejtelen kínora ~~felvém~~,
Többször látom én az életet,
Ha majd szerencsétlen lennék Gyulán:
Hogy aka lenne egyedül apám!”

„Nem a vagyon, mi boldogságot ad;
Nem his s hatalom az, mi nyugtat ad;
A béke és a megelégedés,
Amely mellett a jólet időve kőz.”
Ekképen sőt Jolánkának Gyula
Ibolyára a fák lombja s zengő...
A két szerelmes egymáshoz simúl
Legnyásmébe rémnek sötétül.

„Szeretni, a mióta áll a föld,
Szabad volt mindig mindenki közt,
A gaz, ki áll szerelmestek köré,
Pénzre pára s légyen a jótól tüst...
Ha nem lehet Jolánka az enyém:
Hgy másé sem lesél... fogadom én!...
Mert míg élek s testem moragui bír,
Többször engem nem nevez a hír!”

Mert bárki fertse meg igaz joga:
Kímélni sumagam fohsem joga!”
Hgy sürel + lajggal besét Gyula,
És két fene villámként villoga,
„Ha békés időm meg nem nyertem,
Drovet kell perornem meg velem!
Ezért, melyet ~~szívem~~ nagyon kíván:
Még az idén legyen engem Jolán!”

Gyulának apka most elheltatott
És kedvesével csókba fozodott,
E két keretje volt az ogoza,
Melynek iditő volt az ötlet.
A párra finyt ~~velem~~ ^{most} a holdenyar
La párnak sernuén esodálvejár.
Mennyoréggé varázsbodott ~~el~~,
Mert a jár boldogsága mejjel.

Nagys boldogság, mint a ferelem,
É földön idén sehol sem terem.
Ki feltalálta fine kedvesis,
Ki viszont érte adná mindenét;
Az it a földön érte el a menny,
Melyet nagyobb kinsét a menny
É sejt;
Mert, ha van boldogság az életen:
Az csak szerető szíveké lehet...

A hol együtt éres két sirda szív
La két szív egymáshoz mindandéki,
Ha ellenük nincs semmi akadály:
Nem válnak hadja más el-csak halál.
Többször a sorstól bármily nagy csapás,
Melyet könnyörelen az netik és:
Amely, igaz is sirda szerelm
Minden fájdalom és bús életet.

De hol a két szerelmesnek szívét
Kégyetlen sönxő kéz szakítja szét,
Hol a szülés az életet kergeti
Az gyermekét halálba űríti:
Ott a szerelm, átok s szenvedés,
Az élet pusztá lesz a béműl az érz;
Thyen szívvel, minden ~~elrevertt~~
S kihalt belőle a jobb érzés!

Ha a lelket eléri nagy csapás,
A testre jő a bű s a hervadás.
Addig hervad, szárad s fonyed el,
Míg a fagyos halál vet rája lecs;
Mikor az éjszaka az arca jéggel lecsen
S végtelen éjre sűrődik a szem;
Késervesen rohognak a szulák
S hajják bünöket ott a sír előtt...

De az önkényt el nem süsö kebel
A fájdalomtól nem sovadhat el,
Nem adja meg a végzetnek magát
S nem hajlja meg a rossz elöttyakat.
Ha meglazadják lále kedvesét:
A lársadalom törvényei lépí fel;
S mint zingó, éji és rút fergeség,
Roosuját oltova, mindent eltemet...

Ha látja, hogy reménye elcsesélt,
A zordon pusztulással fog keret.
Szerelme légya inkább holt legyen,
Mint hogy más karjában hervadjon el.
A múltó élet úgy is oly rövid,
Hogy csak néhány perc... és az eldűnt;
Ha nincs egy kis öröm az életben:
Vesszen inkább a feminiségbe el!...

De igaz és szíve szívű volt Gyula,
Szerelme sötét nem süsö se ha,
Szerette a jönnépet sa szegélyt,
Mert tudta, hogy a férő semmiest...
De a gardagból úgy gondolkodott,
Hogy a rossz néki nem ezért adott,
Hogy láni lenésre a kisebbeket.
Egy nap alatt ő is szegény kebel!

Míg izmos karjában tartá Tolán
S gondolatok járták át agyát;
Tovább elhellyet nem már nem lehet...
Nem fog jönni, mert nagyon szeret...
Férré váltam a földem s hársam...
Tö összege pénz... Még most az calakott
Elhegyjék könnyen az egész megyét...
Mikor láttal meg újra szép vidét?

Kibontja karjából szép kedvesét
S gyengéden fogja meg kicsiny
Kézét.
"Kedves Tolán egyet jálak nekéd:
Baldogság lenne élni ~~iff~~ veled...
Ha szereted drágám engem igazán!
De most raj van a boka oldalán...
Édes szerelmi együtt létüket
Érős hangok raja kavargja meg..."

II.

Meg ment szép Tolán a kertbe
Négyes fogad állta hárs elibe,
Mozorra férfi lép sietve ki
És rögtön az udvarnak megy neki.
A folyosón végig megy is ~~amott~~
Erődy szobájába távozott...
A hárs ura szobájában feláll
S mint ismeréssel szól Erődy Pál.

„Kérlek őket sokáig és sokat...
De végre a becsél és az önmegszakadás.
Kilépnek és a folyó felől...
Mindkettő a szép nagy udvarra jön...
„Eldobtam tegnap háramból Gyulát,
Többé nem fogja látni sem Tolánt.
Nem látva majd Tolánt könnyen feled,
Hózzád megyen és boldog lesz otted...”

„Kerestem látni a vakmerőt,
Ki megjelent a szép Tolánt előtt.
Kegény koldus, minek is él ilyen?
Kiben ilyen merészen álom terem,
Tudhatta hogy, ki felveszi szemét
A gazdagabbra, az nem sokra men.
A kegyencsőt alázza meg magát
A gazdagot tekintse, mint urát!”

Igy jött göggel Erödynek Simon
A kert felé mentek az udvaron,
A mint a két alak a kerthez ért,
Megjötték Erödy a legényt:
„Nem mit csinál az s mit all az itt Andrást?
Nincsen más dolga, mint az ácsorgás?
Hol van Tolánt? Nem látom őt sehol...
Mondd meg rögtön, hol van meg a Tolánt!”

„Tolánt... Tolánt...? hogy hol van... nem
tudom...
Tolánt fejt van lakában valahol?”
„Te ostoba, hix' ép' ott nincsen ő,
Holott a földre kesi este jó.
Titoknak kell itten lappangnia,
De nekem Andrást tudnom kell mi a!
De inn most férfit hangokat hallék!
Előre mind legények... ez kell még!”

Alig ejté ki utolsó szavát,
Többen legények az udvaronját.
„Hátvan jött Tolánt a kertbe beun,
A gaz Gyulának kell ott lennie beun.
Togjátok meg a gaz labor kutyát...
Rohanjatok ti most a kertbe hát
Sépjétek össze őt!...” De ekkor már
Erödy söt legény a kertben jár...

A rohanók körött elöl nagyon
Erödy sa most jött vendég Simon.
Mivon meglátja őket a pavon,
Igy kiált fel Simon: „Mennyországom!
De mint mikor lakmározail az eb
Erszákmanját s a jától elveszed,
Dühöd orosláncú rohan rád
Felejtve az is, hogy volt-e csapad!”

Ep' így szökött s kiáltott fel Gyula,
Mint a sűrű erdőnek párdusza.
Megállott ő rendithetetlenül
És ajakára ilyen szót üt:
„Mennyországod se néked a pokol!...
É szöért a belked most meglakol!
Vagy én leszek Tolántka férje, vagy
Ha nem leszek - úgy se ki se leszek!”

Igy szó hangzott ajkáról, mely előbb
Simonon készült a tüdőjé jövét:
„Csak egy óra s a kastélynak fala
Nem látzik már...” Igy gondola Gyula,
És inn most? Fikrik jár tüzes tekintete
Legész testében dühből reszkete.
De most előre lépett az alya
S cselédhez így szökat hallata:

„Togja
Most
Kialk
Nagy
„Sh
A jöle
Hossz
És ke

Gym
... De
Mert
Kido
Ugy
Tolo
RKK
És le

A ho
Mert
Vada
De v
Mire
Két
Háro
Sny

„Ja
Tun
Tala
Ji
Tet
Su
Tgy
Pib

"Togjátok s dobjátok hie kúppát.
Most ragyon a falkerítésen át."
Kialtóz' a diühödt apa s legott
Negy-öt legény vadul Gyulára ront...
"Ah isteneim... Gyulám... "s Tolán síkolt,
A földön ^{úgy} elterül el, mint a hold.
Horrá rohan Simon. * felemeli
Es két cseléddel őt veratteti.

Gyulát pedig ekkor megrohanják...
... De az elsőnek eltöri karját.
Mert a mint rárohant egyik legény,
Kidobni őt a kertnek szegletén:
Mgy megragadta Gyula düh közt,
Földhöz sápanyá s karja eltörött...
Ekkor réaroutnak mindannyian,
Es len susa es ij homályban...

A hold jédlen kijs felhők közé,
Mert a földet ember vér öntöze...
Vadállatként kurdósd veték Gyula...
De végre is eráje laukada.
Mire kipújs felhők közül a hold:
Két szaga halva elterülve volt,
Három pedig kötöve itte őt
S megállottak a földesúr előtt.

Na hogy vagy hát te vakmerő betű?
"Tudod-e most, hogy tettedet mi vár?
Talvajként jöttél be kertembe sőt
Két emberem se általad halott!...
Tetted miatt örökös rab lenet
La börtönben majd megöregedel!"
Tgy kirozra Erödy a fazolyt,
Kiből minden ellentállás kikölt...

Tolánka végre kél... jellebrede
Sremegve kéri, hogy van kedvese.
Egy nő cseléd pölzül az ágy körül,
Melleste apja is Erödy ül.
"Gyulát kerded?... sajnos!... de té-
madott...
Mink védekerdünk... verben fekszik
ott!"
Tgy föl az atya... "Ah segély siveu,
Ha ő meghal nem kell az életem!"

Pedig kedves leányom ~~te~~ halott
Leányom azért, mert Gyula halott
Még mindig nem szabad meghalni másk!
Te még elős Simonnal léts vege,
Megerküvöl s boldog lenel veled!
Istán soká' sokáig élh nekem,
Virulni fogsz s öröm les' életem!
Ha hetven-hetven év les' hátadon,
Akkor mondhat'd, hogy: ~~életem~~
dorn!"

"Igen kedves Tolánka nőm legyen
Es együtt éljünk e nép életén!..."
"Eleg lesz már!... innen távozzatok,
Tovább magakra én nem hallgatók!
Meggýdkölsátok egyetlen Gyulám...
Hőhérokn mind... hőhéro on sas apám!
Inkább halat öléljen engemet,
Mint hogy én e rút emberé legyek!"

Távozzél innen ard parancsolom!...
Nimsem a földön az a hatalom,
Mely engem arra kényserítene,
Hogy én legyek önnek a hitvese!"
Egy feunsíggel volt hozzájuk Tolán...
S most savorik Simon az ajtaján,
Erödy is követi őt s legott
Simonnal más rovába távozt...

III.

A nagy börtön sötét erdőben áll,
A melyben gyula cord helyet talál,
Belépnek az örök a vőn kapun,
Melyen belül egyforma szolga sár,
A csendes udvaron végig viselik,
Rögzben egy sötét magas fulig:
Ekkor nyílik egy sarka ajtaja...
Kerájják... smost fogolylyá lett Gyula!

Megállott ő az ajtónál belül
A kapogatózott a falon körül...
Lívében a lemondás érrete...
A forgott az ismeretlen úr vele.
Csend volt, miként csend van és is
ölel,

A fal minden ott áll a feketén...
Most a nagy csendet egy hang megtörte:
"Kijött közeük se börtön fal köze..."

Örült Gyula, mert azt gondolta, hogy
Magában kin körött füládri fog...
De nem sokáig gondolkozhatik,
Mert kérnél fogva ~~öt~~ veretik.
Kérdést kérdésre sennek neki, de
Csak vaksában lehet felelnie,
Mert a börtönél légi oly setét,
Hogy nem láthatja meg síjat keret...

Végfőre lassan megröpkik, sem
A meglátja, hogy kik jölnak vele:
Mindenjire a vera rit - haramia...
Ide kellett tehát bejutnia...
De hát leásra ő a bosszadályt:
Keret nyujtnal neki... ő keret ad.

Kilenczen voltak ok mindellkorig
Egy új hársuk mostan laknak.

"Jól van, ha már másképpen nem
lehet,
Maj a pokollal is fogok keret,
Oak megboruljam e gyuláratot,
Hogy mostan én e börtönben
vagyok!"
Ez gondolat ringott agyán belül
és a kilenczer közé Gyula leül...
Mecsmótal is artan beülis keret...
A nagy s magas börtön beled csung...

A neves rothadt földön történet
Kalmán hever a szültöt roud nép,
Köröthül ül neves vonásivab,
Gyula, kit fűp fényes ököny keres.
Megráttan most a fényes holdsupp.
A besüt a börtönél kis ablakán...
A mint a hold ~~ad~~ az ünör fény ad:
Az úgy tűnik fel, mint sabb' tanyá.

Hogy ki vagyok? - ugyan nekik Gyula
egy köznemes herenizetlen fia,
Ki oly merés, hogy oly leányt se
ret,
Kivér az apja gyűlöst engemet
Sinnél talan sör annyi vagon,
Jól sírt lányának: "Tudtadra
adom,
Hogy avval a ficskővab söténi
Tiltják atyát szigori sava..."

Midőn Jolán levelben írta meg,
En kesz valék, hogy atyjához megyek.
Ugy lett. Beléptem a jobába én...
Egy gyűvősepru tekintett én felém.
Eloadám Komoly sándékomat...
Miva a szolgákat, hogy ki dobát...

De mint vadállat úgy rohantam
S boldog megláttam a kert végében.

"Bucsiusi jöttem." Igypóltam neki
"La mint hullá ornoltak Könyvesei.
A vége lett, hogy mánap este én
Két loval jöttem a kert vég-
letén."

A kertész az ajtónál várt reánk.
Beleptem én... a kertben volt Jókai.
Jókai nyelvhezem... egyenesen
Teljes erő lépések hangjának.

Jókainak a gyja volt fogaiival
Sparancsolni, hogy elegendő fogjam.
És dobjanak ki onnan, mint
kutya...

De megfogtam Kardom markolatát.
Védtem magam vitéről ellenük...
Hollá került el ott két embernek...
Jú hátulról egyik le nem tipor,
Nem lennek én most kérésnek fogjam.

Igy végre élettörténetét.
Harag gyuladt ki minden apró
Féltél körtük a legnehezebbek
A hold sugári rája hullának
Amint féltél hangját elfojt-
va síolt:

Erért társunk állunk este barátság
Csak azt tudjam, hogy mi az óvat,
Mert ez garság, s mit kell elbeszél!

"Erődy János a híres főnemes...
De mit lehetünk mostan ellenük?
Rabok vagyunk el nem mozdul-
hatunk.
Ski tudja, hogy meg meddig maradunk?

...Hát litéket mi sorsorott ide,
Mik miatt keréltetek ide?
Mondjátok el!... Aludni nem tudok,
Mert szívemmel nagy vére keborog..."

Elhallgatott gyula, esend van belül,
Fekesen áll ottan a zordon úr...
De mostan az előbbi nagy alak
Körmök hangján ekképpen síolala:
"Hülönösek az ember utai
Smily ritkán teljesülnek vágyai?
Mivon azt hiszem, hogy jó vár reánk;
Reményünkben akkor csulathoránk!"

...Erődy nál voltam négy év előtt
És mint kertészlegény dolgoztam ott.
Mindenké tudta, hogy kegyetlen
És hogy gyakran milyen haragbaj.
Égy kis hibát elejtett arra, hogy
"Mimondja ezt?" Most töltem, menni fog,
Szeresem volt, hogy ha megacseléd
Nitalt az ének másik felet..."

Már fél év óta voltam nála én
Mindem kívánságát meg is tettem...
Égy alkalommal nyári délután
Ott dolgoztam a kertnek oldalán.
De igen tikkasztó volt a meleg
És gondoltam: kisse lépibegek.
De minden egy fa alá fekvék,
Megláttam ott Erődy berselet...

A kert másik feléről jött ide
S meglátva engemet kékülete:
"Kiáltott rám ily durva szavakat:
Te renyhe, mit állsz e fa alatt?
Hossz magad nagy úrnak képzeled.
Majd cstan má képpen bánok veled.
Lássál dolgozhoz lusta dög kutya!
Léduljál már!..." Így fordulék
oda:

"Bocsásson meg nagyságos úr nekem
Csak ember vagyok és így azt hiszem,
Az állat is, ha elfárad-megáll
Ja munkáim újult erővel áll,
De én nem állat csak ember vagyok.
S így néha-néha tán megálthatok...
Nagyságos úr nem hisz nekem talán?
Kérsz-e meg e fűről delután!.."

"Hogy messze te így sötétben nékem
Kialtott körbe s ekkor képmen
Érős utást érezek, a mely után
Götét lett én előttem a világ...
Feldühödtem, vérem felláradott
S öklöm arra egy nagyot adott.
Szerül csaptam, hogy megriadult belő.
Táncogott... és bukott a fű közé.."

Szaggath a nagy utástól a keserű,
Még most is sírtán rá emlékezem
De a mint láttam azt, hogy elesett.
Sermelve álltam meg a test felett.
Fejemben egy égő sötét lángola
És a lángoló sötét gyilkos vála.

Nem néztem rá, hanem futottam
Mint Kain, midőn testvérét megöli.
Slyémul mostán a sötét ajkánál
S halványuló arcra kipirul...
Tessülten hallgat rája mindenki,
Midőn gyakran újra megnyílik.

"Siedve mentem az erdő felé,
Utam a kétségbe-sés vereté...
Az erdőben valék si körtések
Többet tudjalok már mi lett velük!"

Verezősöknek válasszhatók...
Tevencse volt rajtam s ő rajtadok.
A sarsadalm't örökre megvetem!
Az erdőt se vadont kerestem én.
Hilencsem itt mindig együttvalók
Az országút s az erdő volt hazánk.
De tudd meg azt nem bántottunk
Seregélyt -
Kerünk csak a gárdagyásbéhezért..

A gardag sem különb, mint a seregély,
Hibár az mindig sokkal jobban él;
De legtöbb csak csulással szeri meg-
S így a vagyonra érdemtelnek.
S a fűfosszástuk tehát az urakat
S mi a feleslegestől megmaradt
Sétortottuk néhány seregélyt kiűzt,
Ha mást nem egy csirkét ekkor lőtt.

Megtudtam később, hogy lödtyél
S hogy meg nem ölke az arzubúsa.
De azt is hallottam, hogy engemet
Mint felé kerestek szerfelett.
Seregély nem tudta, hogy a Pandi
A melyből más ekkor mindenki
Kém más, mint a kertészek neve,
Ki megtanítá, hogy bajjék vele.

Hogy fogtak el?... Hogyha eszembe jut,
Minden csopp vérem az arcomba jut.
Inkább haldoklanék s lennék szabad,
Mint élni itt hosszú felem alatt...
Félve más, hogy miunk foglyok
Hogy kin é koplálás a börtönök.
Majd meglátsod, te sem kerül igy.
Sovány lerel kenyérem és vizen!"

Hallgatott a papok férfiu
A ringó szel az ablakon befü.
De újra szel, hogy juttakötet el,
Miköz több hordó bort raboltak el.
"Ittunk a jó borból vigan valánk...
Mindent felejtünk... Ifj'be ment a
lány.
Az erős bor minket elaltatott...
A pandurok elfogtak minket ott.

Csak én maradtam volna józanon,
Most is szabadon élünk, jó tudom!
Né felj' barátom Baudi nem marad,
Nem sokáig mondva rabnak magad.
Telvén más, ^{hogy} Baudinak nevet
Nem hallják a vidéken szerkeszt.
De az idő lassan csak jönni fog,
Miköz mindnyójan leszünk sa-
badok!"

Tekintet a hulladékokon
Salom lebeg a szempilláikon...
Mindenk' alszik más... de nem Gyula.
Ő mostan is Gyulára gondola.
Megjelenik mellette soldalán
kepreletemben a kedves leány...
Szájra gondol és úgy alszik el
Szerkesztésük bájos képivel.

IV.

Két hosszú hónap mult fejük felett,
Szünetek tessék más éleget.
De letkük vár, ^{amint} remélt szabadu-
lást,
Sperve várak az időfolyást...
Mindnyójan együtt szabadulunk...
Legfeljebb csak szünetet hallarok.
Amin a foglyok szemé fény volt.
Elront mindnyójanuk kétségessé.

Nincs más a vásáros okkarablakon,
Nem kellett azt lesörni oly nagyon.
Regóta morgott az ablakban ott,
De aron senki sem láthatott.
Mert had' ő van háté sa föld körül,
Yhi legrövidebb halálba ütközött.
Közel nem volt, hogy rajta jöjjenek
Shogy mindegyik így szabadulna meg.

Egy héten kétszer adtak nekik
Egy csip szalmát, a mely volt fehérek.
Mozgott földön háltak hűse napig.
Mert Baudi ravas' tartá mindégyik.
A szalmából fontak vastag kötelet,
Mely had' ő volt az ablakból leest.
De a vásáros nem tartá meg - kisort
S az ablakból néhány tegh' kidobott...

A kisort rácsot az oldal falat
Kisort kezdtek... a munka haladt...
Készen minden éjjel dolgozott
S felváltá más, ke egy elfaradott.
Harom nap múlva a vastag falat
Kisorták... "Most mindegyik
Shy sőt rebeg örömmel Gyula,
Mivel a fal a keménynek fala..."

... Acsa van belül, de kívül ^{vihar}
A szél a földről minden felkavar.
Befü a szél a csuka ablakon,
Lövésve búg kívül ^{istorsón} istorsón,
A legkívül-bevél koron se tét...
De most erős villám haritja szét,
Mert hatalmas döngülés követ,
Megrázva az egész földet s eget...

A vakító villám villanást ér
S az emberben gyorsabban üt a vér...
Majd, mintha végítél et jönné el,
Megrengési erő dörgésivel
Az ég a földet, kincs-éltől kivül,
A földre a kősek hatalma ül,
A nagy természets harcol vad csatát
Talan most fog elvenni a világot.

Egy pillanatban pokol a vidék,
S mántában lángoló fényvel ég...
Villám orkán a sejtésig után...
S csattan a nagy sötét menykö-
sapás.
Ekkor megindul a zápor, szakad
S művel emberfölötti dolgokat.
A kisebb hőrséket elviszi
S a nagy fákot sörsől bépi ki.

A börtön udvarán is ellepi.
Nem láthatók az örök fegyverei.
A folyásokon áll mindegyikük
És az udvarra néz tekintetük...
A mely erő odakinn a vihar,
Bélül a börtön oly csendes lakar.
Mindenképp ott hon hűsre magát
Csak a rablók törnek a falon át...

A kemény tetejéig letra áll,
Hol Bardi fenn a többi társával.
Pietve márnak fel egymás után...
És bujva mennek a ház oldalán...
Világos len a sötét hárszó,
A mint a villám fénye földre jó.
Az egyik ^{örök} látván a foglyokat,
Ló... a hang elvész a vihar alatt.

A foglyok sem halják a durranást:
Lemásnak onnan az udvarra át...
A mint ~~megy~~ ~~és~~ ~~szé~~ ~~legrtk~~ ~~s~~ ~~megy~~
a sok alak:

Fegyverek durranási sólanek...
A régi cipóban megy a sok ör
A menekvők után... ~~szégyet~~ ~~lelő~~...
"Allyant meg" Bardi így kiált nekik.
S a két csapat összeverekedik...

Az ösöz keményestől rohanja meg,
Míg a foglyok mind elcsúsznak
benek.

A szabadságot ők nem engedik,
Harcroznak ők végső sepp vértükig,
Az örök puskatussal ütnek ott,
Mert záporban az nem durrantható,
Mint sebet vad, úgy védekeznek ők.
És Bardi a ráccsal kettőt megöl.

A többi most az örekre rohan...
Legyűrrik mind az éj homályjában.
A foglyok mind reájuk ugranak
És megfogadják ^{an} imortnyakukat.
Az örök fegyverit mind elviszik
S földmárnak a telőn a nagy feljé.
Egy fura ugranak s leküsznek ott...
S futnak tovább az elmenekülők.

Az elcsúszt ember szárral nem
beráll,
Inkább elvész s eléri a halál -
De önmagát nem adja meg soha?
Mint sebet vadban úgy rohan sötét.
Igy menekültek nyolcsan onnan
el,
Megásva, mint kit a pengés fényel.
De természetük immor és kemény
Nem árthat nekik soha semmi ves.

Az idő hajnalodni kezd már,
Csendes minden a vihar messze jár.
Tükrök az erdőnek mélyéből,
Melyben majdnem eltűnnek
faja dől.

Elfáradtan s megárván börtökig
Előnek ők az erdő néleig.
Itt is elcsendesült már a vihar,
De minden fájat omló víz talált.

Néhol bokáig ért a víz a sár,
Náhol pedig térdig süppedt a láb.
Ha a villám a fák leveli közt
Szemet vakítva gyorsan elhököt,
Láthatni lehetett a sok fagolyt,
A mint mindegyikük sora fagyott.
S keressél tötek nagy faágakon,
Melyek leszáve voltak araton.

"Egy társunk mégis ott maradt
halott,
Vetünk együtt el nem távoztatott.
Kegény Jerkó megírta a halált
Hölünk a más (jobbik) világba
Gyálly."
Egy szóba Baudi többi látnok,
De feleletet egyik ajk se hoz.
Az erdő már ott áll hátuk megett,
De mindegyik előre megy, siet...

V.

Elmúlt a reggel, dél este lett,
S nap már ott járt a hegyek
mezett.
Az egész tájra felhőnagyt borult,
A mint a napas égbe lótt a hullt.

Mennek Erády birtoka felé.

Előre őket Gyula vezeté.

Gyulával együtt Baudi ment elől...
Vigóság-raja jött a kassély felől.

Halkan beszélget Baudival Gyula
Sott látnok a kassély magas fala,
A mint látják a kassélyból a fényt,
Gyulának ajka ily beszéde lőt:
"Nérszetek... ott ébren van mindenük,
Vig szaj mulatóra hat fülemig...
Ugyan miért van e nagy vigalom?
Amott nekik köelg... ma szagdudom!"

Együtt áll a harancia csapat,
Az orsógút mellett a domb alatt,
Előre megy Gyulával Baudi... és
Közöttük van sikkos lassu beszéd.
Az égen isznak sűrű fellegek,
A vak homálytól látni nem lehet.
Az orsógútuk mindkét oldalán
Hosszú sorban magas topolyfa áll.

A természet csendes, nem ring a szél.
Néha-néha hűvös a denevér,
Sok néha-néha hűvös a bagoly.
A sok felhő sűrű gomolyba farr,
Arán lovás - továbbra hőmpöttyög
Legymnak saccjere felgörög,
Egy-két csillag felága feldűnik -
Arán ismét felhők mögé esik.

Elöl halad együtt a két alak
S a többiek hátsul megállanak,
De én Gyula birtosán mondhadon,
Hogy kedvesednek férje már Simon,
Vagy ha még nem, úgy már jéppes lesz.
S előérzetem van én nekem.
Ily vigóság nem mindig történhetik
De in a két nekik közeledik..."

"~~Óh~~ Szűz! "szűz Gyula felbe öt-
I megállanak a két szekér előtt.
Most Baudi megállítja a lovat...
De fölkiált úgy a kocsis alatt:
"Mi az? Beteg?... "A két szekér megáll.
"Ez Baudi hozzám ekképpen kiált:
"Mondjad meg csak szeretném tudni,
Hogy a kaskélyból miért jön e fény?"

"Az már más-ügymond mostan a
Kocsis-
Négy hétre lesz a lakodalom is.
Simon's Toláinak kérésfogója van,
A háiban a vigaságnak árja van.
De-hej! - Tolán Simon't nem kedveli,
Mert keble gyűlölettel van teli.
Mióta nép Gyulája hold: beteg
S árnyékkeint ~~studatlant~~ ^{lebeg}

"Bég, elég!" - vágást belé Gyula-
Köszönjék. Most mehetek már tovább.
A két szekér ekkor tovább halad
Eselsümit az éj homály alatt...
Mindnyájan egy csoportha állanak,
Beszélnek... s már tovább haladnak.
Sietve mennek a kaskély felé...
Olyan nyomorostó es nehéz az éj.

VI.

Vig rajtól hangzik a fényes terem,
A kedv rosis ruhában van jelen.
Abban az menyasszonyt éltetik
De ő minderrrel nem törődhetik.
Mióta halt meg véli ő Gyulát:
Málasos élte a világ.

Már kelte elbénult csak teste még,
Mely kinnél kúrta élte sekerét.

Elkünt ^{nép} arcról a róssa pis,
Szemének fénye olyan, mint a sir;
Halavány arcz és hamvadó szemek,
Melyek oly kétséves sekinetek.
Vagy ülő ^{an} ~~szem~~ ^{mint egy} hirtelen,
Melyen betűt élet over soh' a főr.
Csak néha jö ^{égy} - két hó ajkírul,
Hogy artan újra nézzen hóllanul.

Gyulának arca mostan ott lebeg,
Mert rája gondol... és az ott terem.
De felriasztja kedves álmiból
Simon, ki ekképpen hozzám szól:
"Kedves Tolánkaim min gondol-
^{porol,}
Mert e sötét árny nép arcról?
Feleljél s vigasztalj meg engemet -
Ne hagyjál gondolkodom e felett."

"Tudhatja, hogy Gyulára gondolt,
Fivém haláláért most is sajnó.
A boldogság rám névvel elvont
Mert úgy szeretnem többé nem lehet!
Túl tudja, hogy én önt, nem se-
^{retem,}
Csak azért les mégis férjem nekem,
Mivel atyámat mindig tiszteltem
Égy ő könnyen rendelkerik velem.

Most tudja meg, ha elgondolkozom,
Regény Gyulám minden gondolatom.
Olyan édes a rá emlékezés -
Alakja mindig emlékemben él.

Felejttem egyedüli ségemet,
És azt hiszem, hogy jöb... és szered.
Pedig, ha tudna, hogy jegyes vagyok...
M. j... nem nyugvona én már vele ott!

Szeméből lopva egy könnyet törül
Er mind sórinak érreves lenül,
Mindenki vígan sármagot beszél,
Pedig késo van más, sebes az éj.
De mostan egy ifjú nemes jeláll,
Therében borral telve a pohár.
Elhallgat az egész vendégsereg
Laz ifjú srép nemes keszélui kezd:

"E serleget Tolán kisasszonyjért
Nőttem is csak azt kívánom én,
Hogy úgy szeresse mája Simont Tolán,
A mint szerette azelőtt Gyulát.
Feledje el a mulvad, a jelen
Válkodjék a boldog érszetem!
És ha majdan Simonnak nője les:
Szeresse őt!... Kívánságom csak ez."

A vendégek, éljen! kiáltanak
De kívül most hangok hallatszanak.
Elhallgatnak, mind csak ezt figyel:
Nagy zajjal jérfiaknak léptei
Hallatszanak az ajtóhoz közel...
Sim most kívül néhány nő hangja
Ekkor kinyit a terem ajtaja
Belepszon a kilencz bandita...

Elöl áll Baudi a kertészalgegy
Puzsára a terembe többi mén...
A vendégség felugrál és feláll,
De köztük ekkép srol Erödy Pál:
Hah Baudi, hogy mertél elfönni?...
Togoly voltál, hogyan jöttél ide?...

Hogy megsej meggravari j...
De Baudi srol: "Lak bagyjad est p...
nekiunk!"

Tanácsom, hogy nyugdon maradjanak
És mindnyáján resim hallgassanak:
A mint harudták nem hall meggyak:
Együtt zárt niunket a börtön fala.
Velünk srokost meg, most eljöttide,
Hogy kedvesei Tolánkat elvigye...
Már a hátsérből előlép Gyula
És ajkáról ily srokot hallanak:

"A jogtalanság a börtönbe zárt,
De onnan mindégjüket kitalált.
Most itt vagyok és kedvesem kesik
Megkerem én a vendégség elbtt..."
Sikolytás rássa minden sivet át,
Mely megmakítja Gyulának sarát...
A mint meglátta Gyuláját Tolán:
Sikolla s hozzá menni elkivan...

De sriket ahogy sem hagyhatja el,
Mert karját most Simon ragyja meg.
Erödy meg dühkel ekkép kiált
Vendégeihez minden hangon át:
E serdet háborító latrokot
Kidobni kell egy pillanat alatt...
Elölép Baudi most is így beszél:
"Kiáltásom itt semmit sem ér..."

Erödy megragadja a nyakát
De Baud puskájának vasagyt
Vagy vágta melléhez Erödynek,
Hogy az santsorgva földre leesett.
Mint a sreliditelt fenevadat,
Mikor pirastó csepp vért láttanak:
Kisöz belölük vad terméretök
És övrestakgatják az ellenök:

Nem másképen rohantak Baudich.
A férfiak - sa foglyok állnak ott.
A hölgyek rémülten sietsnek el.
Éléjük a folyosón hangzik el.
A vendégek mind fegyvertelenek.
Hig Baudich mindnyájan fegyveresek.
Kérdődik most borzastó kérdésen.
A sok vér végig foly a teremben...

Egyenlő ellen küzd mostan min-
denik...
Egy-két ütés... s egy ember elesik...
A pusztulás zúban... egy most kiált.
Eldől... a többi rajt gőzöl tovább.
Ölebe kapja mos Tolánt Simon,
Hogy elvigye. De gyula ott van.
Meglátja őket... hozzájuk rohan
És fegyveres feltartja magasan...

Simon azonnal észrevesse ezt
S viltágygorsán - hagyja maradna vad?
Mivel élés már meg nem menetszi.
Törés Tolannak keblébe előzi.
Thy gondolat talála benn helyt:
"Haljon meg, ha enyém már nem lehet."
Lehajja szép fejét... meghal Tolán
Megbénító Gyulát s látomány.

A másik perczben már Simonra ront
És szigorúként nyakán ragadja ott,
Arxán két lábánál fogja meg
És megforgatja ~~most~~ feje felett...
A falhoz vágja nagy erővel őt
És szétroncsolja le a szpadlóra dol.
Kilocsan a fejből az agyvelő
S szeszből a vér trötkelve jö' elő...

Meredsen nézi meg szörnyű művét,
Arxán Tolánra veti szű szemek...
Kétségbeesve most reá borul
Szökjének ^{anya} az arxára hull.
Teltepi szép arxaról a ruhát...
De a szivnek verése már állt...
Felugrik sörülten hajába kap
S kiált rémesen ilyen szavakat:

"Szakadj meg föld, ruháidam teig!
Imber, élés világ átkowa légy!...
Mit is ar élet nekem, csak ha bünt,
Csapást és szenvedést - mást mit se'
nyujt?...
Te Isken, hát most sem elégedél
Meg káromat?.. En nekem már elég!..
Képedj meg hát szívem... "É most
sava
Fuldokló ként egyszerre elhala..."

Midőn Gyula Simon felé rohan,
Már csak kilencen s' ember élte pan.
A többi holtan a földön hever -
Majd csak a végítélet kelti fel...
Még négy rabló van a küzdők között
A többi öt más homba költözött...
Néhány percz múlva csak két ember
Szemben - többit elvitte a halál...

A két ellenség Baudich s egy neves
Ifjú, ki már mindkét karján sebes.
Székhez nyúl de nem bírja fogu meg...
Vil Baudich... éia mávilágba megy...
Zordy egyik segleben hever,
Merd Baudich ott ütötte mellbe meg
De most eszmét is a földön felül...
Meglátja a sok holtat ott körül...

Megdermedett testében most a vér...
Éllása mindent... s nyúl egy fegyverő,
Mely egy halott rabló mellett bagygon...
Felugrik... és felkapja azt nagyon
Sa mit sem sejtő "Baudis" üdi meg...
Eldől az... és a földön herupereg...
Az üstől a csillár boruban -
Kerödy láng köré temetve van...

Erödyt a csillár agyonüté -
Lelkét aronnal ő kilehelé...
A lángtól a sok holdat meggyulad...
Arán a sörnyeg ég... A nagy falat
A sűrű megvilágítja rémesen -
Ez sűrű füst fulladó leszen...
Mint láva terjed s meg a tűz torlós,
Csapkodva a sereg magas fa-
lat.

Gyulának mostan állott el szava,
Kreméből a füst könyvet faemre,
Éllát most mellének lelkerete
És lecsukódik mind a két szem...
Gyorsan forog elötte a világ
Elötte a világ gyorsan forog
És teste megrenkesve sántorog...
Fel-fel csap a láng... fényes a te-
rem...
Sa földre hull Gyula, mint egy te-
tem...

A földre hull Gyula mellé eik
És átkarolja a holt setemít...
Elhagyja most gyulát eszmélete -
És a seregnök minden segle-
te...
A mennyeret megreped... lesza-
kad...
Salajá kemesi a holtakat...
Még egynéhány ember, a ki-él-
Csak egy sóhaj - sa már világ-
ba men...

A holdokló sóhaj... a tűz
ropog
Sa kastélyon gyorsan végig ro-
bog...
Mint pákhya lángol a nagy épület
És megvilágít ott minden helyet...
Most már lassabban ég... haj-
nal jönd
Kormos falak nyitnak az égbe
fel...
Felkél a sötét sötét égről
a nap -
Jugárai a romra hullanak.

Magyar Tudományos
AKADÉMIA
Főtitkári hivatal.

Ért. 1889 febr. 30.

M) Pályázat

a "Tudományos Akadémia"

I osztályának

X.

G. Nádasdy féle alapítványára:

Gyula és Solánka

Költői elbírálás.

Teljes:

"Költő" harudj, de rajt ne fogjanak"
Arany.